

muziek

deSingel

B'Rock Orchestra olv. Francesco Corti

wo 12 dec 2018 / Grote podia / Blauwe zaal

20 uur / pauze ± 20.45 uur / einde ± 21.45 uur
inleiding Jan Devlieger / 19.15 uur / Blauwe foyer

2018-2019

Bach & hoogdagen

PRJCT Amsterdam olv. Josef Zák viool
wo 7 nov 2018

B'Rock Orchestra olv. Francesco Corti
wo 12 dec 2018

Koor & Orkest Le Concert Spirituel olv. Hervé Niquet
do 7 feb 2019

Akademie für Alte Musik Berlin & Collegium Vocale Gent
olv. Benjamin Bayl
vr 12 apr 2019

Café Zimmermann olv. Pablo Valetti viool & Céline Frisch klavecimbel
Vox Luminis olv. Lionel Meunier
vr 19 apr 2019

---

extra concert buiten abonnement:
Koor & Orkest Collegium Vocale Gent olv. Philippe Herreweghe
LEBENS LICHT (filmconcert)
di 22 jan 2019

B'Rock Orchestra

Francesco Corti muzikale leiding **Giulia Semenzato** sopraan

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Concerto grosso in F, opus 3 nr 4, HWV315

12'

Andante - Allegro - Lentamente

Andante

Allegro

Minuetto alternativo

Francesco Bartolomeo Conti (1682-1732) /

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Cantate 'Languet anima mea amore tu', BWV deest I 006

13'

Arcangelo Corelli (1653-1713)

Concerto grosso in g, opus 6 nr 8 'Fatto per la Notte di Natale'

15'

Vivace - Grave

Allegro

Adagio - Allegro - Adagio

Vivace

Allegro

Largo: Pastorale

pauze

Georg Friedrich Händel

Concerto grosso in A, opus 6 nr 11, HWV329

15'

Andante larghetto, e staccato

Allegro

Largo, e staccato

Andante

Allegro

Johann David Heinichen (1683-1729)

Pastorale in A, S242 'Per la Notte di Natale'

5'

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Motet 'Jauchzet Gott in allen Landen!'

voor sopraan, trompet en orkest, BWV51

20'

Gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via
www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling / concert /
tentoonstelling van uw keuze.

Cd-verkoop Bij onze concerten worden occasioneel
cd's te koop aangeboden door
La Boite à Musique / Coudenberg 74 / Brussel
+32 (0)2 513 09 65 / www.classicalmusic.be

Concertvleugels Met bijzondere dank aan Ortwin
Moreau voor het stemmen en het onderhoud van de
concertvleugels van deSingel
Moreau Pianoservice / Kapucinessenstraat 32 / 2000
Antwerpen / +32 (0)486 83 63 98
www.moreau-pianoservice.be

Een muzikale verbroedering als opmaat voor Kerstmis

Vocale en instrumentale barokmuziek uit Italië en Duitsland

Johann Sebastian Bach, voor wie muziek niet zozeer een menselijke schepping was maar een geschenk van God (Musica donum Dei), streefde in zijn muziek, zowel in een religieus als een profaan kader, een alomvattende verklanking van een goddelijke harmonie of wereldorde na. Van enige polarisatie tussen de toonaangevende Franse en Italiaanse muziekstijlen was er bij hem geen sprake. Trouwens, in de eerste helft van de 18de eeuw gold aan Duitse hoven de "vermischter Geschmack" (gemengde smaak) - in Frankrijk klinkt de vergelijkbare omschrijving "les goûts réunies" (cfr. François Couperin) een stuk eleganter - als muzikaal ideaal, waarbij men een versmelting beoogde van zowel Franse, Italiaanse als traditioneel Duitse stijlkenmerken tot een authentieke Duitse muziekstijl. De toenadering tussen de verschillende barokstijlen zal, onder aanvoering van het triumviraat: Haydn, Mozart en (de jonge) Beethoven, op het einde van de 18de eeuw in Wenen uitmonden in de overkoepelende klassieke muziekstijl. In ieder geval had Bach een grote belangstelling en fascinatie voor het werk en de innovaties van zijn Italiaanse collegae. Getuige hiervan zijn de wonderlijke arrangementen die Bach maakte van Vioolconcerti van Vivaldi. Zo toverde hij Vivaldi's Concerto voor vier violen en orkest in b, RV580 om naar het Concerto voor vier klavecimbels en orkest in a, BWV1065. In Bachs rijke privébibliotheek vinden we naast composities van Antonio Vivaldi ook werk van andere Italiaanse meesters zoals Antonio Caldara, Francesco Durante, Antonio Locatelli, de broers Alessandro en Benedetto Marcello, Giovanni Pergolesi en ook Francesco Conti. Van deze laatste componist schreef Bach eigenhandig de Cantate 'Languet anima mea amore tu' voor sopraan, strijkers en basso continuo over en maakte bovendien wat kleine aanpassingen. Binnen Bachs omvangrijke oeuvre aan religieuze cantates is 'Jauchzet Gott in allen Landen!', BWV51 heel Italiaans getint, waarbij de combinatie van coloratuursopraan en natuurtrompet uniek is. Ook Georg

Friedrich Händel liet zich inspireren door de Italiaanse muzen. Als ingeweken Duitse componist was hij een groot pleitbezorger van de Italiaanse opera in Engeland. Händel bouwde voor zijn Concerti Grossi, opus 3 en 6 gretig verder op de standaarden uitgezet door de Romeinse componist en vioolvirtuoos Arcangelo Corelli. Naast de 'Folia', variaties voor viool en basso continuo, is het Kerstconcerto 'Fatto per la Notte di Natale' vermoedelijk wel Corelli's bekendste werk. Ook de Duitser Johann David Heinichen schreef in een sterk italianiserende muziekstijl een concerto grosso voor de kerstnacht.

Corelli en de ontwikkeling van het concerto grosso

Tijdens zijn loopbaan was Arcangelo Corelli (Fusignano, 1653 - Rome, 1713) een van de meest invloedrijke figuren op het gebied van de muziek voor strijkers en genoot grote faam als violist, leraar en componist. Na zijn muziekstudies in Bologna vestigde Corelli zich omstreeks 1675 in Rome waar hij rond 1680 in dienst trad bij Christina van Zweden. Deze tot het katholicisme bekeerde mythische ex-koningin, waaraan Corelli zijn opus 1 opdroeg, resideerde op dat moment in Rome. Vanaf 1690 werd de steenrijke mecenas kardinaal Pietro Ottoboni Corelli's nieuwe beschermheer en liet hem, tot het einde van zijn dagen, als echte "famiglia" inwonen. Niettegenstaande zijn eerder bescheiden oeuvre oefende Arcangelo Corelli, bijna omgekeerd evenredig, een belangrijke invloed uit op de ontwikkeling van de solosonate, de trionsonate en het concerto grosso. Zijn eerste vier opusnummers (allemaal gepubliceerd in Rome, respectievelijk in 1681, 1685, 1689 en 1694) bestaan telkens uit een set van twaalf trionsonates. Het opus 1 en 3 zijn gecomponeerd volgens het stramien van de "sonata da chiesa" (kerksonate of kortweg sonate) en het opus 2 en 4 volgen de standaarden van de "sonata da camera" (kamersonate of ook suite). Memorabel is de bewust gekozen datum, 1 januari 1700, voor de publicatie van het opus 5 met twaalf vioolsonates. Corelli wou hiermee een statement maken en de viool, bij de start van de nieuwe eeuw, consolideren als een volwaardig kunstinstrument. Het opus 6 met 12 concerti grossi werd pas in 1714 postuum uitgegeven bij Estienne Roger in Amsterdam, maar decennia lang door Corelli voorbereid

en bijgewerkt. Deze Concerti Grossi, met hun inventieve en contrastrijke dialogen tussen het “concertino” en het “concerto grosso”, tussen een klein en een groot ensemble, waren een vrij organische en logische ontwikkeling vanuit de trionsonate en werden immens populair in heel Europa en Londen in het bijzonder. Georg Muffat (1653-1704) beschrijft in zijn voorwoord tot ‘Auserlesene Instrumental-Music’, bestaande uit eveneens 12 concerti grossi, in 1701, bij zijn terugkeer uit Rome, waar hij in de leer was bij Corelli, het omzetten van een trionsonate naar een concerto grosso.

“Beste lezer: Het is maar al te waar dat de prachtige concerten van een nieuw type waarvan ik in Rome heb genoten mij ten zeerste bemoedigden en mij wederom op enkele ideeën brachten die u misschien niet onwelgevallig zullen zijn”.

Deze nieuwe ideeën slaan voornamelijk op het uitvoeren van trionsonates met alternerende solo- en tuttipassages. Hiermee wordt voldaan aan twee belangrijke kenmerken van de barokmuziek: het clair-obscur (terrassendynamiek) en het concerterend principe (wedijver tussen verschillende instrumenten of instrumentengroepen). Corelli's **Concerto grosso 'Fatto per la notte di natale'** (geschreven voor de kerstnacht) in **g, opus 6 nr 8** spreekt vermoedelijk het meest tot de verbeelding. Het eerste deel begint met een korte en krachtige inleiding (Vivace) gevolgd door een langzame en gedragen Grave met een adembenemend lijnenspel. Talrijke vertragingen kleuren de harmonie en creëren de passende atmosfeer eigen aan het kerstgebeuren. Dit eerste deel sluit af met een picardische tert (majeurafsluiting in een mineurstuk) waardoor het tweede deel “Attaca” (zonder onderbreking) kan aansluiten. De soloviolen spelen in het tweede deel (Allegro) bijna voortdurend onderling een kat-en-muisspel boven een “walking bass” (een doorlopende beweging in de bas). Ook Händel maakt in zijn oeuvre veelvuldig gebruik van een dergelijke wandelende bas. Op gepaste tijden volgen ook interventies van het volledige orkest. Het derde deel bestaat uit drie geledingen (Adagio, Allegro en Adagio) en is geschreven in Es, waarbij de soloviolen elkaar mooi afwisselen en aanvullen in de langzame hoekdelen. Tremolo's (toonherhalingen) en het voortdurend afwisselen van twee akkoordnoten in een snel tempo doen de aarde beven in het middendeel. Na het derde deel volgen respectievelijk een Vivace (een levendig menuet) en een

Allegro (een gavotte met de typische dubbele opmaat). Als een echte kerstmedley start het befaamde (en optionele) "Pastorale ad libitum" (Largo) in het slotakkoord van het vorige deel en moduleert onmiddellijk naar de gelijknamige majeurtoonard G. In dit stemmige slotdeel wordt de kerstfeer compleet door de wiegende twaalf achtsten maat en de pedaalnoot sol (bourdon) in de beginmaten. Op deze klanken kunnen de herders moeiteloos voortschrijden op weg naar de kribbe. Händel schrijft later in 'Messiah' een gelijkaardige beweging (Pifa) eveneens gebruikmakend van de twaalf achtsten maat en pedaalnoten.

Händels Concerti Grossi

Georg Friedrich Händel (Halle, 23 februari 1685 - Londen, april 1759) schreef, met uitzondering van onder meer de 'Water Music Suites', HWV348-350 en 'Music for the Royal Fireworks', HWV351 de meeste van zijn orkestwerken als nevenactiviteit bij zijn theaterwerken. Als ingeweken Duitse componist introduceerde hij met veel succes de Italiaanse opera in Londen. Toen de Engelse burgerij een inhaalbeweging maakte op maatschappelijk en economisch vlak moest Händel andere manieren vinden om succesvol te blijven. De Italiaanse opera raakte, zeker bij de modale Britse burger, stilaan gedemodeerd en de adel kon deze dure producties niet meer betalen waardoor het doemscenario van een bankroet om de hoek loerde. Als selfmade man ontwikkelde Händel een nieuw genre, het Engelse oratorium, dat weliswaar veel elementen van de Italiaanse opera overnam, maar waarbij scenische elementen wegvallen, het koor een grotere en centralere rol speelt en bovenal niet meer geschreven is in het onverkwikkelijke Italiaans maar in de Engelse volkstaal. Nu, bij uitvoeringen van opera's en oratoria - sommige van deze werken duren op zich reeds drie uur of meer - speelden Händel en zijn musici instrumentale tussenspelen, voornamelijk concerti grossi en orgelconcerten. Deze attractieve intermezzi kenden grote bijval. Händel imponeerde door als componist-uitvoerder cadenzen te improviseren. Onder aanmoediging van zijn uitgever John Walsh schreef (of stelde) Händel zijn 'Twelve Grand Concertos in 7 parts', HWV 319-330 (samen). Als huldeblijk, maar evenzeer als verkooptechniek, kreeg deze

bundel, naar analogie met Corelli's legendarische '12 Concerti Grossi', het 'opus 6' toebedeeld. Walsh slaagde erin om bij de tweede publicatie in 1740 een honderdtal intekeningen in de wacht te slepen met heel wat belangrijke mensen zoals onder meer: leden van de koninklijke familie, theatermanagers en componisten. Een algemeen kenmerk van Händels compositiewijze is het veelvuldig hergebruik van eerder gecomponeerde muziek van zichzelf en soms ook van anderen. Dat is bij het **Concerto Grosso in A, opus 6 nr 11, HWV329**, gecomponeerd op 30 oktober 1739, niet anders. Händel maakte voor dit concerto een adaptatie van het recent eerder geschreven, maar nog onuitgegeven Orgelconcerto in A, HWV296a dat voor het eerst werd gespeeld, op 20 maart 1739, als intermezzo bij een opvoering van 'Alexander's Feast', HWV75. Naast het feit dat het Concerto Grosso, HWV329 een blauwdruk is van het Orgelconcerto, HWV296a is er een ontlening uit het klavierwerk van Johann Kuhnau (1660–1722), een illustere voorloper van Bach als Thomascantor in Leipzig. Händel baseerde zich voor zijn Andante (HWV296a en HWV329) op het eerste deel van de 'Suonata Terza' uit Kuhnau's 'Frische Clavier-Früchte', Leipzig 1696. Ere aan wie ere toekomt want Händel ging aan de slag met het compositorisch materiaal van Kuhnau en slaagde erin om heel wat (meer) variatie, kleur en charme te creëren. Zo laat Händel het refrein in het Andante (HWV329) alterneren met passages waar de 'Violino I concertino' (eerste solo-viool), zoals bij een gigue, triolen en later ook zestienden speelt. Zoals de titel 'Twelve Grand Concertos in 7 parts' verklapt bestaat de bezetting uit zeven partijen: eerste en tweede solo-viool (concertino), eerste en tweede tutti-viool (ripieno), altviool, cello en basso continuo. In het eerste deel (Andante larghetto, e staccato) maakt Händel gretig gebruik van de vele orkestrale mogelijkheden dat een dergelijke uitgebreide bezetting biedt. Opvallend zijn twee plaatsen waar Händel 'ad libitum' (naar believen) schrijft in de eerste solo-vioolpartij. Op deze plaatsen mag de solist naar hartenlust versieringen toevoegen of een meer uitgebreide improvisatie spelen. Daar zal Händel als klavierridder annex showman ongetwijfeld geschitterd hebben. Het daaropvolgende Allegro is een vierstemmige fuga waarbij de cello soms de altviool en op andere plaatsen de basso continuo verdubbelt. Het korte overgangdeel 'Largo, e staccato' voert ons naar het eerder besproken Andante.

Georg Friedrich Händel

Het Concerto Grosso, opus 6 nr 11 sluit af met een Allegro geschreven in een ABA-structuur waarbij het korte middendeel moduleert naar de parallelle toonaard fis. De invloeden van een Venetiaans concerto zijn duidelijk: virtuoze passages door de solo-viool, imitaties en dialoog tussen de verschillende partijen en ook veel variatie bij de hernemingen van het ritornel. Het Concerto Grosso in F, opus 3 nr 4, HWV315 verscheen in een bundel met zes concerten gepubliceerd door John Walsh, Londen 1734. Men gaat er vandaag vanuit dat de gewiekste Walsh op eigen houtje en zonder toestemming van Händel deze publicatie verzorgde. Het Concerto Grosso, HWV315 werd trouwens veel vroeger gecomponeerd en voor het eerst opgevoerd als intermezzo (entr'acte) tussen de akten van Händels vijfde Italiaanse opera 'Amadigi di Gaula', HWV11. De bezetting is een vierstemming strijkorkest bijgestaan door twee hobo's die in het eerste en vierde deel de twee vioolpartijen gewoon verdubbelen. In het openingsdeel, een typische Franse ouverture, gebruikt Händel dus geen innovatieve technieken eigen aan het concerto grosso. De structuur van dit eerste deel is drieledig waarbij we gepunte ritmes en toonladderfiguren horen in de langzame en plechtstatige hoekdelen in contrast met het fugatische middendeel. In het tweede deel (Andante) begeleiden de strijkers een prachtige hobo-solo. Deze concerten worden ook wel Händels 'Hoboconcerten' genoemd. In het derde deel (Allegro) moduleert Händel naar de paralleltoonaard d en ontdebelt hij de eerste en tweede stem. Dit deel klinkt nu wel als een volwaardig deel uit een concerto grosso waarbij er een dialoog ontstaat tussen de hobo's en de violen. Het laatste deel (Allegro) is de facto een menuet en zal vermoedelijk velen bekend in de oren klinken. Dit Allegro kent namelijk een tweede leven in de huidige tijd als een tweestemmig menuet (HWV519) in tal van beginnersmethoden voor klavier.

Heinichens Pastorale per la Notte di Natale

De Duitse componist en muziektheoreticus Johann David Heinichen (Krössuln, 1683 - Dresden, 1729) kreeg zijn muzikale opleiding van Johann Kuhnau aan de Thomasschule in Leipzig. Heinichen studeerde rechten, werd advocaat, maar onderhield ondertussen ook heel

veel contacten met componisten zoals Johann Philipp Krieger en Reinhard Keiser. Hij schreef in deze periode enkele opera's voor het Leipziger operahuis. In 1710 vertrok hij naar Venetië, de toenmalige bakermat van de Italiaanse opera, en ontmoette er onder meer Francesco Gasparini, Antonio Lotti en Antonio Vivaldi. In 1717 werd hij kapelmeester aan het hof van de Saksische keurvorst August de Sterke in Dresden en leidde het op dat moment misschien wel beste orkest van Europa: de Staatskapelle Dresden. Dit orkest werd opgericht in 1548 en is tot op de dag van vandaag een gevestigde waarde. De muziek van Heinichen past perfect binnen het kader van de "vermischter Geschmack". Doorgaans was Heinichens muziekstijl wel galanter dan de complexe contrapuntische schrijfstijl van sommige van zijn Noord-Duitse collegae. Zijn instrumentale solo's, trio's en concerto's zijn duidelijk Italiaans georiënteerd. Heinichens '**Pastorale per la Notte di Natale**' is onmiskenbaar geschreven in de stijl van een concerto grosso en verwijst heel duidelijk naar het gelijknamige werk van Arcangelo Corelli. Johann Heinichen hanteert ook de wiegende twaalf achtsten maat, maakt ook veelvuldig gebruik van pedaalnoten en laat de hobo's en violen ook bijna constant in tertsen spelen, waardoor de kerstsfeer opnieuw latent aanwezig is.

Conti, Bach of beiden?

Als men in de barokperiode een onuitgegeven werk van een collega wou uitvoeren was men doorgaans genoodzaakt om zelf aan de slag te gaan en eigenhandig een duplicaat te vervaardigen of beroep te doen op een kopiist voor deze toch wel heel tijdrovende klus. We mogen ons vandaag gelukkig prijzen dat Johann Sebastian Bach (Eisenach, 1685 - Leipzig, 1750) in 1716, toen hij werkzaam was aan het hof van Willem Ernst van Saksen-Weimar, een kopie maakte van de prachtige Cantate 'Languet anima mea amore tu' voor sopraan, strijkers en basso continuo van de Italiaanse componist Francesco Bartolomeo Conti (Florence, 1682 - Wenen, 1732). De Italiaan Francesco Conti, die het grootste deel van zijn carrière werkzaam was aan het keizerlijke hof in Wenen, oogstte heel veel succes als componist van opera's, oratoria en cantates. Bovendien genoot hij grote faam als mandoline- en theorbespeler. Zijn vermogen - Conti ontving vanaf 1713 een dubbele wedde

(als componist én instrumentist) - werd nog aanzienlijk verhoogd door zijn tweede en derde huwelijk, respectievelijk met Maria Landini († 1722) en Maria Anna Lorenzani, beiden prima donna's en veelverdieners aan het Weense hof. Omdat de primaire bron (de autograaf van Conti) spoorloos is, is het manuscript van '**Languet anima mea amore tu**' uit de privébibliotheek van Bach de enige overgeleverde bron. Bach voerde dit werk, waaraan hij twee hobopartijen toevoegde, pas twee jaar later voor het eerst uit toen hij werkzaam was als kapelmeester aan het hof van de muziekminnende vorst Leopold van Anhalt-Köthen. Bach transposeerde de orgelpartij een hele toon lager vanwege het verschil in pitch tussen de "Chorton" (ook wel "Orgelton" of "Kirchenton") en de "Kammerton". Vanaf 1723 verzorgde Bach hernemingen van deze cantate in Leipzig. Bachs toegevoegde hobopartijen (bij de aria 'O vulnera, vita' en het 'Allelujah') zijn voornamelijk verdubbelingen van de eerste en tweede viool. In het 'Alleluja' doet Bach een aantal minimale ingrepen bij de dubbelrieten. Hier en daar spelen de hobo's (eerste en tweede in unisono) niet altijd letterlijk de strijkerspartijen (eerste viool en tweede viool ook in unisono), maar brengen varianten, en af en toe laten ze de violen alleen spelen en slaan wat loopjes over. Dit 'Allelujah' kreeg de nogal enigmatische aanduiding BWV deest (Serie I: 006) mee (een afzonderlijk BWV-nummer ontbreekt echter). Niettegenstaande de ingrepen van Bach minimaal zijn zorgen de toegevoegde hobo's toch duidelijk voor meer dynamiek in deze overigens heel geanimeerde aria. Wil men als uitvoerder trouw blijven aan de oorspronkelijke versie van Francesco Conti dan kan men de hobo's uit het Bachmanuscript gewoon weglaten. Voor welke liturgische gelegenheid 'Languet anima mea amore tu' (Mijn ziel kwijnt van liefde voor U) werd geschreven of naar welke evangelische tekst wordt teruggegrepen, is niet te achterhalen. De anonieme Latijnse tekst - de Lutherse eredienst is normaliter in de Duitse volkstaal - kadert binnen een katholieke mystieke stroming waarbij ongebreideld de passionele liefde wordt bezongen tussen een gelovige ziel en zijn Verlosser. Dergelijke merkwaardige teksten vormden een tegengewicht voor de in die tijd soms versterkte Lutherse orthodoxie. Metaforen zijn er in 'Languet anima mea amore tu' genoeg te vinden. De tekstfrase "Amoris tui jaculo vulnerasti cor meum" (Met de lans van uw liefde hebt gij mijn hart doorwond) laat weinig aan de verbeelding over.

Een alliantie tussen coloratuur-sopraan en natuurtrompet

De Cantate '**Jauchzet Gott in allen Landen!**' (Juich voor God in alle landen!), **BWV51** neemt binnen de meer dan tweehonderd overgeleverde cantates van Johann Sebastian Bach een bijzondere plaats in en is geconcipieerd voor sopraan, (natuur)trompet, strijkers en basso continuo. Omdat deze cantate geschreven is voor slechts een zangsolist zonder koor, spreken we van een solocantate. Volledigheidshalve even vermelden dat, van de vier cantates (BWV51, 52, 84 en 199) die als solocantate voor sopraan zijn gecatalogeerd, Cantate 52 en 84 wel nog drie extra ripiënist(en) (koorzangers) vereisen voor hun respectievelijke vierstemmige slotkoraal. BWV51 en 199 (Mein Herze schwimmt im Blut) zijn dus letterlijk geschreven voor één vocalist(e). Uniek binnen Bachs oeuvre, maar frequenter gebruikt in werk van Italiaanse componisten zoals Alessandro Scarlatti (1660-1725), is de combinatie van sopraan met trompet. Herkomst en bestemming van 'Jauchzet Gott in allen Landen!' zijn moeilijk eenduidig te achterhalen. Bach componeerde deze cantate (of maakte deze adaptatie van een vroeger gecomponeerd werk) in de periode 1727-31 en kreeg aanvankelijk het opschrift "Per ogni tempo" mee om aan te geven dat deze cantate geschikt is om doorheen het hele jaar te programmeren. Een postscriptum vermeldt 'Dominica 15 post Trinitatis' (voor de vijftiende zondag na Trinitatis of Drievuldigheidszondag), wat betekent dat Cantate 51 op 17 september 1730 in Leipzig zou zijn uitgevoerd. De vrij algemene lofprijzing in 'Jauchzet Gott in allen Landen!' houdt echter nauwelijks verband met de evangelielezing van die dag (Matteüs 6: 23-34, samenvattend: "maak je geen zorgen over de dag van morgen") en bovendien vereist de virtuoze vocale partij een vrouwelijke coloratuursopraan of castraat. Het is dan ook moeilijk voor te stellen dat een jongenssopraan - vrouwenstemmen werden in Lutherse erediensten in Leipzig niet getolereerd en castraatzangers speelden er geen rol van betekenis - deze veeleisende partij zou hebben vertolkt. Vorsers vermoeden dat Cantate 51 reeds eerder zou zijn uitgevoerd, buiten Leipzig, aan het hof van Weißenfels ter gelegenheid van de verjaardag van de hertog Christiaan van Saksen-Weißenfels op 23 februari (1729?), voor wie Bach, ter ere van zijn 31e verjaardag (en

zijn hartstochtelijke liefde voor de jacht) in 1713, ook de Cantate 'Was mir behagt, ist nur die muntre Jagd' (BWV208) schreef. In ieder geval klinkt 'Jauchzet Gott in allen Landen!', niet in het minst door het gebruik van de trompet, heel opgetogen en jubelend. In de zeventiende en achttiende eeuw moeten we ons bij trompet de zogenaamde natuurtrompet voorstellen, een moeilijk en weerbarstig blaasinstrument zonder ventielen, waarbij de verschillende klanken (veelvouden van de grondtoon) worden geproduceerd door de lipspanning te verhogen en het overblazen. De baroktrompet werd in oratoria, cantates en opera's gretig ten tonele gevoerd bij de verklanking van strijd, overwinning, macht van een vorst of het laatste oordeel. In de spectaculaire openingsaria van Cantate 51 wedijveren sopraan en trompet met elkaar, bijgestaan door strijkers en basso continuo op de wijze van een Italiaans concerto. Sporadisch zijn er ook solistische interventies van de eerste viool. Deze bravourearia in C majeur heeft een ABA-structuur en laat de coloratuursopraan haar briljante coloraturen, verklanking van uitbundige blijdschap, spreiden over bijna twee octaven tot de hoge c3! Het B-gedeelte moduleert naar de mineurtoon a en later ook naar e. In dit meer contemplatieve middendeel blijft de trompet op de achtergrond om bij de da capo het "sonneriethema" te hernemen. Het tweede deel van deze cantate start als een "recitativo accompagnato" en klinkt als een intiem gebed (trompet uiteraard tacet) waarbij de strijkers en basso continuo in rustig pulserende akkoorden de zangstem begeleiden op de tekst "Wir beten zu dem Tempel an" (Wij aanbidden naar de tempel gericht). Bij "Muß gleich der schwache Mund von seinen Wundern lallen" ("Al is 't een zwakke mond die over zijn wonderdaden stamelt") transformeert dit tweede deel in een arioso (Andante), stoppen de strijkers met spelen en wordt de sopraan enkel bijgestaan door de basso continuo. Een mooi staaltje van woord-toonverhouding, maar hier stopt het niet mee. De bas speelt aanvankelijk schijnbaar onverstoortbaar een motief bestaande uit acht noten in een dalende sequens. Wanneer de sopraan de tekst "So kann ein schlechtes Lob" ("Zo kan een gebrekkig loflied") zingt, imiteert de bas prompt deze melodie (A) in omkering (). Het woord "lallen" (stamelen) beeldt Bach tot tweemaal toe uit met een hikkend en gekunsteld melisme. De daaropvolgende aria heeft een weemoedig karakter en drukt gevoelens van dankbaarheid en vroomheid uit. Bach

behoudt in deze aria de mineurtoonard a en de minimalistische bezetting van het Andante waardoor een groot dynamisch contrast ontstaat met de hoekdelen van deze cantate. De aria 'Höchster, mache deine Güte' ('Allerhoogste, maak uw goedheid') vergt net als het tweede deel een eerder ingehouden zangstijl dan de virtuoze uithalen van het openingsdeel. Het vierde deel (Choral) doet denken aan een koraalfantasie voor orgel, waarbij de sopraan onversneden de koraalmelodie zingt in lang aangehouden noten - wat voor ambitieuze prima donna's niet zo makkelijk is - boven een driestemmig fugatisch vlechtwerk voor twee violen en basso continuo. Het koraal gaat naadloos over in het afsluitende 'Allelujah'. Opnieuw voeren sopraan en de trompet het hoge woord waarbij de uitgebreide ambitus van de coloratuursopraan nu perfect twee oktaven omvat van c1 tot c3.

Francesco Bartolomeo Conti /
Johann Sebastian Bach
Cantate 'Languet anima mea amore tu', BWV deest I 006
tekst: anoniem

Languet anima mea amore tuo,
o benignissime jesu!
Aestuat et spiratet
in amore deficit.

O vulnera, vita
coelestis amantis
trophea regnantis
cor mihi aperite.

Transfigite pectus,
confodite pectus,
sic mori beatum
me facit dilectus.

Amoris tui jaculo
vulnerasti cor meum,
o bone jesu, languentem
nunc ergo refice spiritum meum
et novas ad auge amoris flammis,
ut laeta queam canere.

Tu lumen mentis es,
tu cordis ardor,
tu numen cordis es,
tu vocis clamor.

Tu Deus meus es,
tu verus amor.

Alleluja!

Johann Sebastian Bach
Motet 'Jauchzet Gott in allen Landen!'
voor sopraan, trompet en orkest, BWV51
tekst: anoniem

1. Aria

Jauchzet Gott in allen Landen!
Was der Himmel und die Welt
An Geschöpfen in sich hält,
Müssen dessen Ruhm erhöhen,
Und wir wollen unserm Gott
Gleichfalls itzt ein Opfer bringen,
Daß er uns in Kreuz und Not
Allezeit hat beigestanden.

2. Recitativo

Wir beten zu dem Tempel an,
Da Gottes Ehre wohnt,
Da dessen Treu,
So täglich neu,
Mit lauter Segen lohnet.
Wir preisen, was er an uns hat getan.
Muß gleich der schwache Mund
von seinen Wundern lallen,
So kann ein schlechtes Lob
ihm dennoch wohlgefallen.

3. Aria

Höchster, mache deine Güte
Ferner alle Morgen neu.
So soll vor die Vätertreu
Auch ein dankbares Gemüte
Durch ein frommes Leben weisen,
Daß wir deine Kinder heißen.

4. Choral

Sei Lob und Preis mit Ehren
Gott Vater, Sohn, Heiligem Geist!
Der will in uns vermehren,
Was er uns aus Gnaden verheißt,
Daß wir ihm fest vertrauen,
Gänzlich uns lassen auf ihn,
Von Herzen auf ihn bauen,
Daß unser Herz, Mut und Sinn
Ihm festiglich anhangen;
Drauf singen wir zur Stund:
Amen, wir werden's erlangen,
Glauben wir aus Herzensgrund.

5. Alleluja!

B'Rock Orchestra

muzikale leiding, klavecimbel

Francesco Corti

1ste viool

Stefano Rossi (concertmeester)

Jivka Kaltcheva

Ellie Nimeroski

David Wish

2de viool

Sara DeCorso

Rebecca Huber

Ortwin Lowyck

Gisela Cammaert

altviool

Manuela Bucher

Luc Gysbregts

Kaat De Cock

cello

Rebecca Rosen

Marian Minnen

contrabas

Tom Devaere

hobo

Peter Tabori

Mathieu Loux

fagot

Tomek Wesolowski

trompet

Gabriele Cassone

luit

Karl Nyhlin

klavecimbel/orgel

Julio Caballero

B'Rock Orchestra

De musici van B'Rock Orchestra streven ernaar om elkaar te inspireren en elkaars ideeën te realiseren door toonaangevende solisten, dirigenten, regisseurs, artiesten en denkers uit te nodigen. Ze passen hun intuïtieve, nieuwsgierige en doeltreffende benadering toe op een gevarieerd aantal projecten. De meesterwerken en nieuwe vondsten komen voort uit minstens vier eeuwen muziek, en de instrumenten zijn aangepast aan de periode. B'Rock Orchestra neemt vaak deel aan projecten van orkesttheater, waarbij een trillende dialoog tussen muziek en andere kunstvormen schittert. Het orkest geeft ook vaak opdrachten voor nieuw werk of werkt samen met intrigerende figuren uit de muziek- en theaterwereld. Het seizoen in 2018-2019 omvat een wereldwijde tournee met violiste Amandine Beyer en danseres Anne Teresa De Keersmaeker (Rosas) in een gevarieerde productie van Bachs Brandenburgse Concerten. In januari 2019 debuteert B'Rock bij de Opéra National de Paris met dirigent René Jacobs en regisseur Romeo Castellucci. In mei 2019 bundelen artiest Hans Op De Beeck, componist Eric Sleichim, B'Rock Orchestra en BL!NDMAN saxofoonkwartet de krachten voor de wereldpremière van 'The Valley'. B'Rock Orchestra is trots om musici zoals René Jacobs, Ivor Bolton en Alexander Melnikov tot leden van hun artistieke familie te rekenen. Vanaf 2018 is de Russische violist Dmitry Sinkovsky 'Artist in Residence'. Het orkest is 'Artist Associate' in deSingel in Antwerpen. B'Rock Orchestra werd verwelkomd op prestigieuze podia wereldwijd,

zoals het Concertgebouw in Amsterdam, de Philharmonie in Parijs, Bozar in Brussel, de Kölner Philharmonie, L'Auditori in Barcelona, Theater an der Wien, de BBC Proms, Opéra de Normandie, het Holland Festival, Wiener Festwochen, Ruhrtriennale, Klarafestival, De Munt, Concertgebouw Brugge en de Mozartwoche in Salzburg. Recente tours brachten het orkest naar het Hong Kong Arts Festival en het National Center for Performing Arts in Peking. Toekomstige tournees bevatten Japan, China en de Verenigde Staten. B'Rock Orchestra heeft onder andere cd's bij het Archiv label en BR Klassik. Momenteel is het alle symfonieën van Schubert aan het opnemen bij Pentatone.

www.b-rock.org

Francesco Corti

Francesco Corti (*1984, Arezzo) studeerde orgel in Perugia, daarna klavecimbel in Genua en Amsterdam. Hij ontving een prijs op de internationale Bach Wettbewerb in Leipzig (2006) en op de Klavecimbel Wedstrijd in Brugge(2007). Als solist verscheen hij op recitals en concerten over heel Europa, in de Verenigde Staten, Latijns-Amerika en Nieuw Zeeland. Hij werd uitgenodigd op verschillende festivals, waaronder de Mozart Woche en de Salzburger Festspiele, BachFest Leipzig, MusikFest Bremen, Utrecht Festival voor Oude Muziek, Festival Radio France Montpellier en Milanesiana. Hij trad op in zalen als de Salle Pleyel (Parijs), Bozar (Brussel), Konzerthaus (Wenen), Tonhalle (Zürich), Mozarteum en Haus für Mozart (Salzburg) en het Concertgebouw van

Amsterdam. Sinds 2007 is hij lid van Les Musiciens du Louvre (M. Minkowski). Met dit ensemble heeft hij deelgenomen aan ontelbare tournees en speelde hij soloconcerten van Bach, Händel, Haydn en Mozart. Hij treedt ook op met andere bekende oude muziek ensembles, waaronder Zefiro (A. Bernardini), het Bach Collegium Japan (M. Suzuki), Les Talens Lyriques (C. Rousset), Harmonie Universelle (F. Deuter), Pulcinella (O. Gaillard), Música Temprana (A. van der Spoel) en Le Concert des Nations (J. Savall). Sinds 2015 dirigeert hij regelmatig Les Musiciens du Louvre in een repertoire dat zich uitstrekt van A. Scarlatti en Händel tot Galuppi en Mozart. Hij was uitgenodigd als solist en dirigent door de Holland Baroque Society voor twee Europese concerttournees (Brandenburgse concerten) en door de Nederlandse Bachvereniging. Zijn solo opnames bevatten onder meer een cd van Louis Couperin Suites, de Partita's van J.S. Bach and de twee Pianokwartetten van Mozart opgenomen op het originele instrument van de componist, dat nu in Salzburg staat. Sinds september 2016 is Corti professor klavecimbel en basso continuo aan de Schola Cantorum Basiliensis.

www.francescocorti.com

Giulia Semenzato

Giulia Semenzato is een sopraan gekend voor haar interpretatie van barokke en klassieke muziek, alsook muziek van de 19e eeuw. Aan het Benedetto Marcello Conservatorium in Venetië studeerde ze bij Silvia da Ros, Giancarlo Pasquetto en Silva Stella. In 2015 studeerde ze af aan de Schola Cantorum in Basel,

gespecialiseerd in barokmuziek bij Rosa Dominguez. Ze nam tevens deel aan masterclasses van Margareth Honig, Bernadette Manca di Nissa, Paul Triepels, Christopher Robson, Cinzia Forte, Vivica Genaux, Gemma Bertagnolli, Roberto Pasquetto, M.K.Kiehr, Ana Rodrigo en E.Giussani. Ze studeerde ook jazzang bij F. Bertazzo Hart en A. London op de Veneto Jazz Summer School. Als winnares van de Internationale Competitie "Toti dal Monte" 2012 in Treviso, debuteerde ze vervolgens in Teatro di Treviso (2012), Teatro di Ferrara, Teatro di Rovigo (2013) en Lucca en Ravenna (2014). In 2013 nam ze deel aan de Academie van het Aix-en-Provence Festival en werd ze vervolgens gekozen voor de titelrol in 'Elena' van Francesco Cavalli in de operahuizen van Lille, Lissabon, Rennes, Anger en Nantes met het orkest Cappella Mediterranea gedirigeerd door L. Alarcón. Ze won de Cesti Singing Competition in Innsbruck 2014 en de 'Premio Farinelli' voor beste zangeres op het Concorso Lirico Città di Bologna 2013. In 2015 debuteerde ze aan de Scala in Milaan in Mozarts 'Lucio Silla' onder leiding van Marc Minkowski en speelde ze de rol van Abra in 'Juditha Triumphans' in La Fenice in Venetië gedirigeerd door Alessandro De Marchi. Ze was ook te zien als Despina in Mozarts 'Così fan tutte' in Opera Maggio Fiorentino in Firenze; Ordogno in Conti's 'Don Quichotte' onder René Jacobs in de Parijse Philharmonie, Theater an der Wien en de Philharmonie in Keulen, Carolina in 'Matrimonio Segreto' op de Innsbrucker Festwochen der Alten Musik met Alessandro De Marchi en Barbarina in het San Carlo di Napoli.

Hoogtepunten van dit seizoen zijn het 'Gloria' van Poulenc aan het Teatro Regio in Turijn, Zerlina in 'Don Giovanni' aan de Scala en La Fenice, Despina in 'Così fan tutte' olv. Marc Minkowski op het Drottningholm Opera Festival, Michal in 'Saul' van Händel aan het Theater an der Wien, 'Messiah' van Händel olv. Václav Luks.
www.giuliasemenzato.com

Binnenkort in deSingel

**FILM-
CONCERT**

Koor & Orkest Collegium Vocale Gent olv. Philippe Herreweghe

Dorothee Miels sopraan

Alex Potter alto

Thomas Hobbs tenor

Peter Kooij bas

LEBENS LICHT

film **Clara Pons**

muziek **Aria's en koren uit cantates van Johann Sebastian Bach**

di 22 jan 2019 / 20 uur / Blauwe zaal

€ 50, 40, 30 (basis) / € 40, 30, 25 (-25/65+) / € 8 (-19 jaar)

gratis inleiding Kevin Voets / 19.15 uur / Blauwe foyer

desingel.be
T +32 (0)3 248 28 28
Desguinlei 25
B-2018 Antwerpen

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Overheid

mediasponsors